

Andrea Krogstad
Kandidatnummer: 10005

Markører på "norskhet". En studie primært basert på "Luren" (1819) av Maurits Hansen

NORD2901 Bacheloroppgave i nordisk for lektorstudenter

Bacheloroppgave i påbyggingsemne NORD2112 Litteratur og vitensdiskurser

Veileder: Marit Sjelmo

Juni 2020

Andrea Krogstad
Kandidatnummer: 10005

Markører på "norskhet". En studie primært basert på "Luren" (1819) av Maurits Hansen

NORD2901 Bacheloroppgave i nordisk for
lektorstudenter

Bacheloroppgave i påbyggingsemne NORD2112 Litteratur og
vitensdiskurser
Veileder: Marit Sjelmo
Juni 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
1.0 INNLEDNING	2
1.1 TEMA OG FREMGANGSMÅTE.....	2
2.0 FORFATTER OG NASJONSBYGGING	3
2.1 DIKTEREN MAURITS HANSEN.....	3
2.2 ET SELVSTENDIG NORGE OG KULTURARVEN.....	4
3.0 MARKØRER PÅ «NORSKHET»	5
3.1 STORBONDEN THORD.....	6
3.2 LANDSKAPET.....	8
3.3 LUREN.....	9
4.0 AVSLUTNING	10
4.1 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	10
BIBLIOGRAFI	12

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar utgangspunkt i "norskhet" og Norges kulturarv ved å analysere novellen "Luren" (1819) av Maurits Hansen. Problemstillingen som ligger til grunn for oppgaven er: *Hva slags markører på "norskhet" finner vi i "Luren" og hvilken effekt har de?* Oppgaven viser også til "Om Norges Odelsbonde" (1817) av Henrich Steffens for å se hvordan de to tekstene klinger sammen og svarer på samtidens debatt om norskhet og kulturarv. Bonden, landskapet og instrumentet luren gjør seg gjeldende som symboler på "norskhet". I tillegg er det tydelig at gjenoppdagingen av det norrøne ble en "rekonstruksjon" av Norges fortid ved å forende den norrøne kulturen og kristendom.

Markører på «norskhet». En studie primært basert på «Luren» (1819) av Maurits Hansen

1.0 Innledning

1.1 Tema og fremgangsmåte

På 1700-tallet ser man en gradvis økt fascinasjon for middelalderen og det norrøne i kunsten, og på 1800-tallet skulle det gjøre seg gjeldene i forbindelse med de litterære, nasjonalromantiske tendensene i Norge: «Den uimotståelige trangten til å gripe tilbake til Nordens fortid henger sammen med en vekst i den nasjonale selvtillit i Norge-Danmark [...]» (Nettrum, 2004, s. 90). Man kan si at det å skildre det norske ikke bare hadde en litterær funksjon, det var også en politisk oppgave, kanskje spesielt etter unionsoppløsningen i 1814 da det var et ønske om – og et behov for – å styrke landet som en særskilt nasjon. I 1819 utga Maurits Hansen bondefortellingen «Luren» i *Morgenbladet*. Dette verket ble senere en del av hans samling, *skizzerede nationale fortællinger*. Slik samlingstittelen indikerer, er «Luren» ment å tjene en slik nasjonal funksjon: en skisse på «norskhet». To år tidligere utga Henrich Steffens *Om nutiden og hvorledes den blev til*, hvor et utdrag kalt «Om Norges odelsbonde» eksplisitt stiller odelsbonden med adelen. Tilnærmingen til slike skildringer av Norge som vises hos Hansen og Steffens, speiler nettopp den nasjonale trangten til å finne tilbake til sine kulturelle røtter, men hva kan egentlig sies å være eksklusivt norsk og hva ligger i disse føringene? Og hvorfor ble akkurat den norrøne tidsperioden et ideal i denne fremstillingen?

I denne oppgaven skal jeg svare på denne problemstillingen: *Hva slags markører på «norskhet» finner vi i «Luren» og hvilken effekt har de?* Jeg har valgt å drøfte tre markører som jeg mener burde trekkes frem i denne diskusjonen. Disse markørene er landskapsskildringene, storbonden Thord og instrumentet luren. Jeg skal se på hvordan stedet er skildret for å skape et «ekte» norsk miljø og hvordan markørene relaterer til – og kanskje svarer på – samtaler i samtidens offentlighet. Jeg skal først gjøre rede for Maurits Hansen som forfatter og romantiseringen av den norrøne tidsperioden. Deretter skal jeg analysere «Luren» i lys av problemstillingen. Jeg skal også vise til Henrich Steffens' «Om Norges odelsbonde» (1817) for å se hvordan de to tekstene klinger sammen og svarer på samtidens debatt om norskhet og kulturarv. Til slutt skal jeg gi en samlet oppsummering og konklusjon på oppgaven.

2.0 Forfatter og nasjonsbygging

2.1 Dikteren Maurits Hansen

Dikteren Maurits Christopher Hansen hadde en særstilling i Norge på begynnelsen av 1800-tallet som samtidens største og mest betydelige prosaforfatter (Andersen, 2012, s. 170). Når man leser Hansens verker kan det virke innlysende at han lot seg inspirere av tyske diktere, hvor romantikken allerede hadde fått fotfeste på slutten av 1700-tallet. Han var på mange måter en fremragende pioner innenfor litteraturen, både på landsbasis og på verdensbasis. Hansens forskning har gjerne gitt ham denne statusen, blant annet ved å påpeke at han var den første til å skrive en roman og ei novelle i Norge, og den første i hele verden til å skrive en detektivroman, *Mordet på maskinbygger Roofsen* i 1840, – selv om det er Allan Poes *The Murder in the Rue Morgue*, utgitt året etter, som får æren av å være verdens første detektivfortelling. «Luren» som Hansen skrev i 1819, regnes som den første bondefortelling og bondefortellinger som litterær sjanger skulle senere utvikle seg til å bli en utpreget norsk sjanger med Bjørnstjerne Bjørnson. Det er på grunnlag av hans banebrytende litterære arbeid at han kan sies å ha vært en svært betydningsfull forfatter i samtiden. Slik var han også en viktig skikkelse for andre diktere som senere skulle bidra til nasjonalromantikken som en fullgod sjanger og dens store gjennombrudd i det litterære Norge: «[Maurits Hansen var] en forteller som inspirerte Camilla Collett, Henrik Ibsen og flere av våre største diktere[...]» (Andersen, 2012, s. 171). I tillegg til å dyrke sitt forfatterskap jobbet Hansen som lærer og startet etterhvert en dagsavis, *Morgenbladet*, i 1819 med sin tremenning, Niels Wulfsberg. Til tross for hans store bidrag til dikter-Norge, er det likevel ifølge Per Thomas Andersen (Andersen, 2012, s. 171) bare ti prosent av hans verker som er tilgjengelig for det norske folk. Resterende 90 kan kun leses i gotisk skrift på Nasjonalbiblioteket i Oslo. Dermed er det kanskje ikke så rart at Hansen, i dag, fort havner i skyggen av andre romantiske forfattere hvor tilgangen var – og er – større.

Bondefortellingen «Luren» er én av sju fortellinger som utgjør samlingen *Skizzerede nationale Fortællinger*. Disse sju fortellingene foregår i ulike deler av landet og utgjør dermed en kartlegging av Norge hvor Hansen skriver som jeg-personen Carl Møllmann, en bymann, på reise gjennom Norges daler og bygder utenfor byene. På grunn av Hansens tilsynelatende litterære prosjekt om å skildre Norge, fremgår hans arbeid som en større litterær oppgave enn å bare underholde det norske folk. «Tittelen *Skizzerede nationale Fortællinger* viser at Hansen vil gjøre den nye nasjon til sitt tema, samtidig som han er klar over at han bare lager skisser»

(Tysdahl, 1988, s. 41). Det kan derfor virke innlysende at «Luren» var et eksplisitt forsøk på å skildre en selvstendig nasjon i kjølvann av unionsoppløsingen i 1814. Det er tydelig at Hansen var interessert i folkekulturen og bygdefolket i sine romantiske skildringer, men til tross for det kan han ikke sies å være en pur romantiker hvis man tar hensyn til hans borgerlige tilhørighet i embetsstanden som samfunnsklasse. Derimot kan man si at hans nasjonalromantiske motiver baserer seg på nettopp motivene som *symboler*, og ikke motivene i sine rå og upolerte former. Dermed kan man påstå at «Luren» ikke bare var et forsøk på å skildre en selvstendig nasjon, men også genuint forsøk på å hylle landet og gjøre Norge til et poetisk symbol.

2.2 Et selvstendig Norge og kulturarven

Fra 1700-tallet og utover ble man mer og mer opptatt av å kartlegge Norge. En slik empirisk forskning sprang ut fra opplysningstidens ideer og skulle bidra til den nasjonale entusiasmen: «Interessen for det særnorske kan betraktes som ei videreføring av den «topografiske» litteraturen» (Bø, 2006, s. 34). Slik ble den folkelige kulturen oppdaget av embetsmennene i byene på slutten av 1700-tallet. Som følge av maktfordelingen i Danmark-Norge oppstod det en spenning mellom «norskhet» og «danskhet». I tråd med dette ble det dermed enda viktigere for det nasjonale Norge å skille seg fra det danske. «Mange snakker om oppholdet sitt i København som noe midlertidig, og om når de skal vende heim til Norge igjen. Et konkret uttrykk for denne tendensen får vi i «Det norske Selskab»» (Bø, 2006, s. 37) Det norske Selskab ble stiftet i 1772 av konservative norskfødte i Danmark. Selv om de tok avstand fra romantikkens strømninger, er det et poeng i seg selv at norskfødte i Danmark søkte andre norskfødte, da det styrker denne ideen om en særnorsk identitet.

I tråd med den økende interessen for en særnorsk identitet, økte også interessen for å skildre fjell og norsk natur:

Naturens store betydning for det norske sjølbildet kan også ha hatt en viss sammenheng med at den norske nasjonale identiteten langt på vei skapes gjennom en bestrebelse på å utgrense dansk kulturinnflytelse. Dansk og norsk overklassekultur hadde vært så innvevd i hverandre at grensene mellom norsk og dansk var blitt diffuse (Bø, 2006, s. 25).

Det norske landskapet ble dermed en naturlig del av fremstillingen ettersom det var en sterk kontrast til det danske slettelandskapet. Fjell har siden vært viktig i skildringer av det norske, selv om det kan virke som at Hansen ikke hadde noen forbilder å se opp til da han selv skulle gjøre dette: «Hansens egen utvikling som dikter viser med all ønskelig tydelighet at han måtte lære å skildre fjellet» (Tysdahl, 1988, s. 56). I tillegg skulle også den norske bonden vise seg å

bety mye for å skille norsk og dansk: «[Den] danske og dansk-norske intelligentsiaen så på den norske sjølstendige bonden og odelsretten som en løfterik kontrast til det danske livegenskapet. I Norge eide de fleste bøndene sjøl den jorda de dyrket, og overdro den gjennom arv til barna» (Bø, 2006, s. 34). Dette skilte seg fra Danmark og store deler av det europeiske kontinentet hvor arv ikke var av betydning og jorda ble eid av andre godseiere. Det er spesielt dette den norskfødte dikteren og vitenskapsmannen Henrich Steffens (1773-1845) belyser i hans utdrag «Om Norges odelsbonde» fra *Om nutiden og hvorledes den blev til* (1817), hvor han skildrer den norske odelsbonden. Den norske odelsbonden beskrives her som demokratisk og frihetselskende, sidestilt med adelen.

Den norrøne tidsperioden ble også viktig for romantikerne og nasjonsbyggingen. «De norrøne motiver hentes inn av en rekke diktere fra slutten av 1700-tallet» (Askedal & Haanes, 2004, s. 115). Den norrøne tidsperioden ble ikke nødvendigvis skildret slik den faktisk var, men heller slik de så for seg at den var og slik de ønsket at den skulle være. Dette var ikke et uvanlig trekk på denne tiden. Blant annet gjorde romantikeren Nikolai Frederik Severin Grundtvik det til sin litterære oppgave å forene kristendom og den hedenske storhetstiden i et folkelig fellesskap (Nettrum, 2004, s. 96). Dette kan sees på som et forsøk på å «renvaske» eller «redde» den norrøne perioden ved å introdusere den for en kristen kontekst. «Den patriotiske følelse og svermeriet for det norrøne og folkelige deles av Steffens og Grundtvik» (Askedal & Haanes, 2004, s. 116). Gjenoppdagingen av det norrøne i litteraturen kan dermed sies å ha blitt *rekonstruert*, påvirket av tidsånden og nasjonale interesser, og med formål om å skape en fantastisk fortid som klinger med samtidens tro og verdier.

3.0 Markører på «Norskhet»

«Luren» handler om bymannen Carl Møllmann som er på reise gjennom Norge. I Gudbrandsdalen møter han storbonden Thord og hans familie som tar han godt imot. Møllmann hører stadig toner av en lur, men dette er ikke Thord kjent med. Etter hvert som handlingen utspiller seg, følger Møllmann lyden som fører han til Ragnhild, Thords datter. Hun har fått barn med husmannsgutten Guttorm, og holder dette skjult for familien. Møllmann ønsker å hjelpe til med å løse denne konflikten. Dette gjør han ved å tale til Thord om både Snorre og bibelen. Thord godtar forholdet mellom sin datter og husmannsgutten. Dermed ender alt godt med både bryllup og dåp.

3.1 Storbonden Thord

Storbonden Thord skildres som en stolt, men ærbødig, staut bonde og blir beskrevet med adjektiver som «høy» og «bredskuldret», og med et ansikt som ligner «de antike Træsnit af vore norske Konger» (Hansen, 2009, s. 71). Det er ikke uten grunn at hans ansikt har denne kongelige likhet. Carl Møllmann får senere i samtalen vite at Thord har rent kongeblood: «[...] han nedstammede fra den haarfagre Harald, og at hans Slægt havde holdt seg ublandet» (Hansen, 2009, s. 72). Slik posisjonerer Hansen storbonden Thord som et slags nasjonalt forbilde for nordmenn med sin *rene* og ubrutte linje tilbake til norrøn tid. Også Steffens maler et lignende bilde på bonden: «Det findes Bønder i disse Dale, som nedstamme fra gamle Konger og Jarler; men blot den stolte Bevisthed om deres høie Herkomst, ingen ydre Glands, ingen trykkende Privilegier, adskilte dem fra de øvrige» (Steffens, 1967, s. 147). Slik blir bonden, stolt og sta, men likevel beskjedne og anstendig, et symbol på det norske. Både Hansen og Steffens tillegger odelsbonden den største nasjonale verdi da deres kulturelle opphav er bevart gjennom odelsretten, språket og kulturen. Steffens likestiller odelsbonden med adelen, men bonden innehar på sin side en større kulturell verdi ved at bonden har større selvbestemmelsesrett: «Den velhavne Dalbonde, udmærket ved disse Fortrin, danner derfor den ægte, i Sandhed fornemme Adel, en stedse karsk og herlig Nationalitts uudtømmelige Kilde» (Steffens, 1967, s. 147). Dette taler for den økte interessen for bygdekulturen som et uttrykk for det særnorske med sin ubrutte linje tilbake til den norrøne tidsperioden. Slik blir det norrøne et tydelig ideal i nasjonalromantisk litteratur, hvor hensikten er å skildre «ekte norskhet». På en annen måte kan man si at det blir satt et likhetstegn mellom norrønt og nasjonalt.

Det er også verdt å peke på at Hansen rører temaet om standsforskjeller. «Han vil gi en nøyaktig «dokumentasjon» av ulike sosiale grupper i «det egentlige Norge». Slik bringer han nye sosiale lag inn i det litterære landskapet. Dette er hans «nasjonale prosjekt» (Fretheim, 2007, s. 91). Selv om Norge består av ulike samfunnsklasser, er alle norsk. Likevel synes han å ha en formening om hvilken av disse samfunnsklassene som representerer det særnorske best. Gjennom «Luren» kommer det tydelig frem at Hansen mener bondestanden symboliserer «norskhet» i reneste form. Slik blir bonden valgt til å være symbolet på norsk identitet. Nettopp fordi bonden best representerer linjen tilbake til Norges storhetstid. Norge skildres altså best ved å se på landet utenfor byene, hjemmet til bonden, noe det er innlysende at Hansen gjorde til sitt prosjekt ved å dokumentere dette «egentlige Norge», upåvirket og uforstyrret av byers bevegelser og tendenser.

I «Luren» har Thords datter, Ragnhild, forelsket seg i sin barndomsvenn, den fattige husmannsgutten Guttorm. De har nå fått et barn og holder dette skjult for Thord. «[...]ingen Bøn, ingen Taare havde kunnet overtale Thord til at tillade sin datters Forbindelse med en fattig Karl udenfor Slægten» (Hansen, 2009, s. 73). Dette rører Møllmann som derfor tar på seg ansvaret å løse denne konflikten ved å overtale Thord til å godta ekteskapet.

Da tog jeg Storre og Bibelen ned af Hylden, lagde dem på Bordet og sagde: «Der, Thord, er Bogen, som lærer om din Kongeslægt; men her ligger Herrens Ord, som lærer, at vi ere Alle lige for Gud. Den lærer Udmyghet og Forsønlighed, Barmhjertighed og Kjærlighed, - og der [...] ligger din Datters Barn paa en Fremmeds Arme – og beder ved mig, at Du ej vil forstøde dit Blod» (Hansen, 2009, s. 74)

Den stolte storbonden blir straks blek, men aksepterer Guttorm som frier til Ragnhild og ba om å få holde barnet. Snorre og bibelen blir her brukt til å vise til to helt ulike tradisjoner og verdsett. Ved at Thord godtar forholdet, setter han Guds ord foran sin stolthet over den kongelige slekten slik at kjærligheten kan vinne. På en måte bryter dette med den *rene* slektslinjen, men på en annen måte peker dette mot at Hansen nettopp prøver å «renvaske» den norrøne, hedenske storhetstiden ved å trekke den inn i en kristen kontekst og la bibelen gå av med seieren. Ved å gjøre dette, skapes det et bilde av en mer strålende fortid som bedre klinger med samtidens tro og verdier. Når problemet mellom Thord, Ragnhild og Guttorm oppstår grunnet standsforskjellen, brukes bibelen som en moralsk forlengelse og dermed kan konflikten løses samtidig som Thord fortsatt sitter igjen med æren i behold.

Etter 1814 kan Norge sies å ha stått i en slags identitetskrise hvor det ble et stort behov for å redefinere Norge som land og nasjon. I dette ble det lagt en stor stolthet, som nettopp kan sies å komme til uttrykk i både «Luren» og «Om Norges odelsbonde» hvor bonden blir selve symbolet på norskhet da den knyttes til en oppfatning om den norrøne tidsperioden som en slags tapt gullalder og storhetstid for Norge. Carl Møllmann kommer til et sted i Gudbrandsdalen som han selv ser på som «det egentlige Norge» hvor den norrøne kulturarven er blitt romantisert og tildelt en kristen kontekst. Her blir han møtt av en fantastisk bonde og hans familie som har ekte kongeblod, og Snorre i bokhyllen. Carl Møllmann er på sin side en kristen bymann. De representerer altså to ulike samfunnsklasser, men blir likevel gode venner. Thord ønsker til og med at barnet skal døpes etter Møllmann: «Igaar blev Parret viet, og strax derpaa døbtas Barnet Caroline efter mit Navn – i følge Thords egen Vilje» (Hansen, 2009, s. 74). I symbolsk forstand kan man også påstå at Thord symboliserer det beste fra fortiden og Møllmann samtiden, og sammen danner de en *perfekt* representasjon av det nasjonale Norge. Møllmann skriver om dette «eksotiske» norske landskapet som befinner seg utenfor byene, og

en samfunnsklasse han selv ikke er en del av. Likevel er det dette en samfunnsklasse han høyt respekterer. «Imorgen rejses jeg fra dette Fredens Tempel. Gud velsigne disse gode Mennesker!» (Hansen, 2009, s. 74). Hans reise blir en slags oppdagelsesreise hvor han selv får utløp for sin nasjonsbygger-ånd. Ved å trekke linjer til Steffens «Om Norges odelsbonde» er det tydelige likheter mellom den bonden Hansen skildrer og den bonden Steffens betrakter som det fremste bilde på selve kilden til nordmenns kulturelle - og nasjonale opphav.

3.2 Landskapet

Første del av «Luren» er en betraktelse over landskapet i Gudbrandsdalen som Møllmann finner svært idyllisk og opphøyd. «Hvorfor aldrig pryde vore Vægge med fædrelandske Udsigter! Denne Egn forekommer mig at staa ved Siden af det skjønneste Schweizerlandsksap» (Hansen, 2009, s. 71). Dette er interessant da sveitserlandskapet var selve innbegrepet på en sublim og romantisk natur i denne tidsperioden, og her foreslår Hansen å se på den norske naturen med samme blikk. Problemet oppstår da Hansens skildringer av Gudbrandsdalen kunne vært skildringer av en hvilken som helst dal. Det norske dal- og fjellandskapet åpenbarer seg ikke som noe erkenorsk og eksklusivt for fedrelandet, annet enn at det typisk består av fjell, bekker og daler: «Jeg lod Bonden, der førte min kløvsadde Hest, drage foran, og satte mig paa et Fjeldstykke for at beskue den blomsrende dal. Bækkenes Rislen, Fuglenes Sang og de græssende Køers Kløkker løde harmonisk i mit opladte Øre» (Hansen, 2009, s. 71). Likevel mener han at det norske landskapet burde likestilles, om ikke stilles over, det sveitsiske landskapet. Dette viser kanskje til at hans samfunnsklasse ikke hadde særlig kjennskap til landet utenfor byene, likevel anså de det som mer norsk da det er hjemmet til odelsbonden og holder dermed en større kulturell verdi for det nasjonale. Dermed må landskapet sees i relasjon med andre markører fordi landskapet skildrer en odelsbondes hjem og er viktig for bygdekulturen. Slik blir naturen heller en ramme, eller et nasjonalt bakteppe, for det norske. Det er ikke nødvendigvis noe som mangler i Hansens landskapsskildringer, men det særnorske ligger ikke i naturen selv, men i naturens symbolske betydning for det særnorske folk som kan spores tilbake til norrøn tid.

Steffens derimot, er tydeligere i sine skildringer av Norges daler og bygdefolket som en videreføring av det urnorske: «Norges frugtbare Dale, Gudbrandsdalen [og andre], ere derfor beboede af et høist mærkverdigt Folkefærd» (Steffens, 1967, s. 146). Man kan likevel si at Hansens og Steffens' landskapsskildringer klinger sammen da de begge bidrar i fremstillingen

av den norske odelsbondens hjem og kultur. «Landbruget sikrer gode Kaar; afsondrede fra Verdens Virval forplante sig uforanderligt de gamle Sæder. I mange hundrede Aar er Freden i disse Dale sjelden og kun flygtigt bleven forstyrret. Den aflukkede Tilværelse har bevaret Folkestammen i sjelden Renhed» (Steffens, 1967, ss. 146-147). Det Steffens skriver her, styrker argumentet om at landskapet må betraktes som en del av noe større. Det er ikke landskapet i seg selv som er eksklusivt for Norge. Det er det at landskapet har bidratt til bondekulturens avlukkede tilværelse og beskyttet odelsretten, og *det* er norsk fordi det, i symbolsk forstand, også beskytter det beste fra den norske fortid og arv. Naturen i «Luren» er altså statisk og berører ikke utviklingen av fortellingens hendelsesforløp. Naturen blir heller en slags scene hvor handlingen kan utspilles. «Ofte danner den en ren ramme rundt handlingen, men i noen tilfeller blir den et element som også får symbolsk betydning og dermed fremhever det tematiske i fortellingen» (Lærkesen, Bache-Wiig, & Lombnæs, 1999, s. 170). Landskapet får ikke noen egen personlighet eller en form for karakter. I den forstand er den bare en kulisse, men dens verdi skal likevel ikke undervurderes. Selv om naturskildringene peker mot malerkunsten, og til tross for at naturen i seg selv er generelt beskrevet og lite konkret, er dens styrke at det hele innrammer det nasjonale motiv.

3.3 Luren

Overskriften «Luren» gir i seg selv en følelse av tid og sted. Dette blåseinstrumentet nevnes nemlig ofte i sagalitteraturen. Luren er kanskje det instrumentet som har spilt størst rolle gjennom Norges historie da det ofte ble brukt av store menn i viktige sammenhenger. Dermed er det ikke overraskende at det er dette instrumentet Hansen velger å inkludere i hans skisse av et «ekte» Norge. «Imedens jeg klavrede ned ad Fjeldet, lode fjernt enkelte dybe Toner fra Luren, den arkadiske Lur» (Hansen, 2009, s. 71). Lydene fra luren gir en følelse av landlig idyll, en lokkende følelse av at Carl Møllmann nå er hjemme, uavhengig hans tilhørighet til byen. «Ikke frapperes man af nogen vildt brusende Fos – eller af lodret stejle Klipper – eller af svimmelyde Afgrunde; - men *Ensemblet*, min Ven, – *Tonen*, som I Malere kalde det, – er saa høj, saa ubeskrivelige dejlig» (Hansen, 2009, s. 70). Lurens toner er ment å representere en idyllisk helhet som man finner i Norges bondelandskaper.

Luren gir også opphav til spenningen i novellen. Det er med luren at man blir introdusert for et mysterium og det er med luren mysteriet blir løst. «Da lød en Lur klart i Natten og vækkede mig af mine Drømme [...] Min nysgjerrighed tillod mig ingen Ro» (Hansen, 2009, s.

72). Møllmann spurte dagen etter hvor disse tonene kom fra, men Thord hadde ikke hørt noe lyd. Ragnhild derimot, blir nervøs og det er da man skjønner at det er et mysterium som må løses. Når Møllmann skal reise videre, blir han ledaget av gårdsgutten Guttorm som fører hesten hans. Så hører Møllmann luren melodi igjen: «Pludselig hører jeg ham synge igjennom Haanden henimod Fjeldet, og jeg gjenkjendte tydelig den samme Melodi, som jeg engang hadde hørt igjennem Luren. Jeg bliver oppmærksom, og fra det Fjerne møder mit Øre en længere, kladene Lurstemme» (Hansen, 2009, ss. 72-73). Møllmann blir nysgjerrig på hvor tonene kommer fra, og følger lyden. Dette fører han til ei hytte hvor han finner Ragnhild: «Midt paa Gulvet stod en liden Seng, hvori der laa et dejligt, halvaarigt Barn, – og nedbukket over Barnet sad – og støttet på Luren – Ragnhild» (Hansen, 2009, s. 73). Det er da mysteriet løses og Møllmann forstår at Ragnhild og Guttorm har fått et barn og må skjule sin kjærlighet på grunn av standsforskjellen. Når Møllmann overtaler Thord til å akseptere deres forhold, forenes Ragnhild og Guttorm, slik luren også forener *norskhet* – og Norges mennesker med deres glemte identitet uavhengig klassetilhørighet. Selv om Møllmann har borgelig tilhørighet, er det bondestanden som symboliserer norskhet i sin reneste form, den trenger bare samtidens religiøse preg for å gi et bilde av en *perfekt* fortid. Det er dermed ikke uten grunn at nettopp luren som instrument brukes i sammenhengen hvor Hansen prøver å skissere Norge, og hvor handlingen er langt i Gudbrandsdalen, upåvirket av andre enn norske bønder gjennom generasjoner. Hansen stiller et likhetstegn mellom helheten, ensemblet, og tonen. Luren representerer dermed en harmoni hvor dens toner klinger med Norges arv og ursjel.

4.0 Avslutning

4.1 Oppsummering og konklusjon

Slik det skildres i «Luren», er storbonden Thord en sterk *norsk* skikkelse på grunn av den ubrutte linjen til hans opphav fra norrøn tid. Handlingen finner også sted i Gudbrandsdalen med sitt fjellandskap som, til tross for sine generelle beskrivelser, styrker det særnorske med sin symbolske verdi. Hansen inkluderer også andre markører som styrker denne norske identiteten som er ment å fremmes. Blant annet ved å inkludere Snorre i Thords bokhylle, og luren som gir opphav til novellens mysterium. Slike mindre, men likevel betydelige markører bidrar til å underbygge den norrøne tidsperioden som en tapt gullalder i beskrivelsen av det særnorske.

Bibelen er også en viktig markør som viser til et ønske om å opphøye – og skape – en strålende fortid. Slik får det norrøne en ny romantisert betydning og gjør seg gjeldende som et

NORD2901 Bacheloroppgave i nordisk for lektorstudenter
Påbyggingsemne: NORD2112 Litteratur og vitensdiskurser
Andrea Krogstad. Kandidatnummer: 10005
02.06.2020

ideal i kunstens fremstilling av det nasjonale. Sammen skaper den norrøne kulturarven, odelsbonden og landskapet en enhet som blir selve symbolet på norskhet da det er bøndene som har sterkest bånd til sin fortid, nettopp på grunn av den norske odelsretten og deres *renere* form, mindre påvirket av bylivets bevegelser og strømninger. Det er altså tydelig at Hansen ikke bare ville skildre en selvstendig nasjon, men heller gjøre Norge til et poetisk symbol ved å bruke landet som et litterært bakteppe. Dermed kan «Luren» også sees på som en hyllest til nasjonen. Gjenoppdagingen av det norrøne ble i stor grad en *rekonstruksjon* av en storhetstid ved å forene norrøn kultur og kristendom. Det norrøne får dermed en viktig status på grunn av dens nasjonale aspekt, og på grunn av samtidens ønske om å legitimere og opphøye sin egen fortid.

NORD2901 Bacheloroppgave i nordisk for lektorstudenter
Påbyggingsemne: NORD2112 Litteratur og vitensdiskurser
Andrea Krogstad. Kandidatnummer: 10005
02.06.2020

Bibliografi

- Andersen, P. T. (2012). *Norsk litteraturhistorie. 2. Utg.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Askedal, J. O., & Haanes, V. L. (2004). *Den romantiske visjon.* Oslo: Novus Forlag.
- Bø, G. (2006). *Å dikte Norge.* Bergen: Fagbokforlaget.
- Fretheim, A. (2007). *Livets kolde prosa: Maurits Hansen og hans samtid.* Oslo: Aschehoug.
- Hansen, M. (2009). Luren. I S. Gimnes, & J. Hareide, *Norske tekster: Prosa* (ss. 70-74). Oslo: Cappelen Damm.
- Lærkesen, I., Bache-Wiig, H., & Lombnæs, A. (. (1999). *Naturhistorier: Naturoppfatning, menneskesyn og poetikk i skandinavisk litteratur.* Oslo: Cappelen Akademisk forlag.
- Nettrum, R. N. (2004). Den norrøne renessansen - et viktig innslag i nordisk romantikk. I J. O. Askedal, & V. L. Haanes, *Den romantiske visjon* (ss. 89-102). Oslo: Novus Forlag.
- Steffens, H. (1967). Om Norges Odelsbonde. I E. Boyson, E. A. Wyller (red.), & A. Aarnes (red.), *Henrich Steffens - Forelæsninger og fragmenter* (ss. 146-148). Oslo: Johan Grundt Tanum Forlag.
- Tysdahl, B. (1988). *Maurits Hansens fortellerkunst.* Oslo: Aschehoug.

